

2019

Raport de totalizare a activității Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în anul 2018

Managementul resurselor umane

Efectivul-limită al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă pe parcursul anului 2018, este de 168 unități (aprobate conform statelor de funcții), din care au fost ocupate – 151,5 unități, vacante – 16,5 unități, total personal angajat – 168 salariați (de bază – 102,75 persoane, cumul extern – 28 persoane, cumul intern – 27 persoane), de vârstă pensionară – 20 persoane, cu dizabilități – 16 persoane.

Conducerea Consiliului – 51 de unități (aprobate conform statelor de funcții), din care au fost ocupate – 51 funcții, vacante – 2 funcții, (de vârstă pensionară – 5 persoane).

Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate – 61 de unități (aprobate conform schemei de încadrare), din care au fost ocupate – medici experți – 35 funcții, vacante – 2 funcții, (de vârstă pensionară – 7 persoane), asistenți sociali – 19,75 funcții, vacante – 2,25 funcții, (de vârstă pensionară – 2 persoane), psihopedagogi – 6 funcții, vacante – 1(unu) funcție.

Structurile teritoriale (Specialist relații sociale) – 56 de unități (aprobate conform schemei de încadrare), – 51 funcții, vacante – 5 funcții, (de vârstă pensionară - 6 persoane).

În structura CNDDCM sunt urmatoarele subdiviziuni: Conducerea Consiliului, Serviciile de control al determinării gradului de dizabilitate nr. 1, nr. 2 și nr. 3, Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate 15 echipe, Structurile teritoriale în mun. Chișinău, mun. Bălți, r.Cahul, r. Ungheni, r. Soroca, r. Orhei, r. Strășeni, r. Edineț, r. Hîncești, unitățile administrativ-teritoriale Comrat și Ceadâr-Lunga r. Briceni, r. Ocnița, r. Dondușeni, r. Rîșcani, r. Drochia, r. Glodeni, r. Fălești, r. Sîngerei, r. Florești, r. Șoldănești, r. Rezina, r. Călărași, r. Telenești, r. Nisporeni, r. Criuleni, r. Dubăsari, r. Anenii Noi, r. Ialoveni, r. Cimișlia, r. Căușeni, r. Ștefan Vodă, , r. Leova, r. Basarabeasca, r. Taraclia, r. Cantemir.

Date statistice cu privire la determinarea dizabilității (primară si repetată), anii 2017-2018

Determinarea dizabilității primare și repetate după demararea reformei, începînd cu 1 mai 2018, este de competența Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate, care cuprinde 15 echipe, dintre care 12 echipe pentru determinarea gradului de dizabilitate la persoanele adulte și 3 echipe pentru determinarea gradului de dizabilitate la copii.

Echipele pentru determinarea gradului de dizabilitate la persoanele adulte include 3 experți în determinarea gradului de dizabilitate, cu studii superioare la specialitățile: medicină, asistență socială și reabilitare.

Pe parcursul anului 2018 în cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă au fost expertizate primar și repetat 50500 persoane (adulți și copii), dintre care au fost încadrate în grad de dizabilitate 45957 persoane - 91% din numărul de persoane expertizate, inclusiv 39136 adulți și 6821 copii. Persoanele adulte cu dizabilități (primari și repetați) constituie 85,2%, copiii pînă la vîrsta de 17 ani, 11 luni și 29 zile – 14,8%.

Analiza comparativă a datelor statistice privind structura dizabilității persoanelor adulate și copiilor încadrate primar și repetat în grad de dizabilitate în anii 2017 și 2018, stabilește reducerea cu 23,2% a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități, precum și reducerea ponderii acestora din numărul total de adresări cu 3,5%. În anul 2018, comparativ cu anul 2017, s-a micșorat cu 25% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate și numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități – respectiv cu 10,2%.

Numărul persoanelor adulte, expertizate primar și repetat, încadrate în gradele de dizabilitate sever, accentuat și mediu, în anul 2018, comparativ cu anul 2017, s-a micșorat semnificativ, micșorîndu-se și ponderea procentuală a numărului aduților, încadrați în grad sever și accentuat, totodată, majorîndu-se ponderea persoanelor adulte, încadrate în grad mediu.

Numărul total al copiilor, recunoscuți cu dizabilități, expertizați primar și repetat, încadrați în anul 2018 în gradul accentuat și mediu de dizabilitate s-a micșorat, comparativ cu anul 2017, în grad sever – s-a majorat. Ponderea copiilor încadrați în grad accentuat în anii 2017 și 2018 se menține la același nivel, în grad sever – a crescut cu 3,5%, în grad mediu – s-a micșorat cu 3,2%.

Rezultatele expertizării primare a persoanelor adulte în vîrstă de 18 ani și peste

Tabelul nr.1 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2017-2018

	2017		2018	
	c/abs	%	c/abs	%
Total adresări la CNDDCM	63256	100%	50500	100%
Inclusiv <u>adulți</u>	55588	87,9%	43615	86,4%
Inclusiv <u>copii</u>	7668	12,1%	6885	13,6%
TOTAL persoane cu dizabilități (primari si repetati)	59807	94,5%	45957	91%
inclusiv cu: - grad sever	7295	12,2	5006	10,9%
- grad accentuat	34388	57,5	25558	55,6%
- grad mediu	18124	30,3	15393	33,5%
Inclusiv <u>adulți</u> cu dizabilități TOTAL (primari si repetati)	52212	87,3%	39136	85,2%
inclusiv cu: - grad sever	5661	10,8	3301	8,5%
- grad accentuat	30543	58,5	22125	56,5%
- grad mediu	16008	30,7	13710	35%
Inclusiv <u>copii</u> cu dizabilități TOTAL (primari si repetati)	7595	12,7%	6821	14,8%
inclusiv cu: - grad sever	1634	21,5	1705	25%
- grad accentuat	3845	50,6	3433	50,3%
- grad mediu	2116	27,9	1683	24,7%

Pe parcursul anului 2018, conform datelor statistice au fost expertizate primar 10376 persoane adulte (a.2017 – 12893), dintre care 80% - 8350 persoane au fost recunoscute persoane cu dizabilități, (în anul 2017 – 10168 - 79%), dintre care:

- 3219 (39%) – locuitori urbani (a.2017 - 37%), inclusiv 2862 în vîrstă aptă de muncă și 357 – de vîrstă pensionară;
- 5131 (61%) – locuitori rurali, respectiv: 4736 – de vîrstă aptă de muncă și 395 – de vîrstă pensionară.

Totodată, în anul de referință, 2018, a fost prelungit concediul medical la - 1253 persoane (a.2017- 1739), nu s-au încadrat în grad de dizabilitate - 710 persoane (anul 2017 –915 persoane).

În urma accidentelor de muncă au fost recunoscute primar persoane cu dizabilități 8 persoane (a.2017- 5), în urma bolilor profesionale - 0 (a. 2017- 1), în urma avariei de la Cernobîl - 2 persoane (a. 2017 -2), din numărul militarilor – 17 (a.2017 - 11), persoane cu dizabilități din copilărie -333 (a. 2017 - 222).

Analiza datelor din tabelul nr. 2 denotă o descreștere a numărului total de adresări la Consiliul Național pentru determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, menținîndu-se tendința din anii 2014-2017.

De menționat și creșterea semnificativă a numărului de persoane cu dizabilități din copilărie, comparativ cu anii precedenți 2014-2017.

Tabelul nr.2 Structura dizabilității primare persoane de 18 ani și peste, anii 2014-2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Total adresări la CNDDCM	15689	14514	13542	13062	10376
din ei: recunoscute persoane cu dizabilități	12254	11204	10944	10337	8350
s-a prelungit concediul medical	2657	2324	1626	1739	1253
nu s-au încadrat în grad de dizabilitate	567	933	870	915	710
persoane cu dizabilități în urma accidentelor de muncă	17	13	6	5	8
persoane cu dizabilități în urma bolilor profesionale	0	0	0	1	0
persoane cu dizabilități în urma avariei de la CA Cernobîl	4	5	2	2	2
persoane cu dizabilități din numărul militarilor	12	24	17	11	17
persoane cu dizabilități din copilărie	222	224	161	222	333

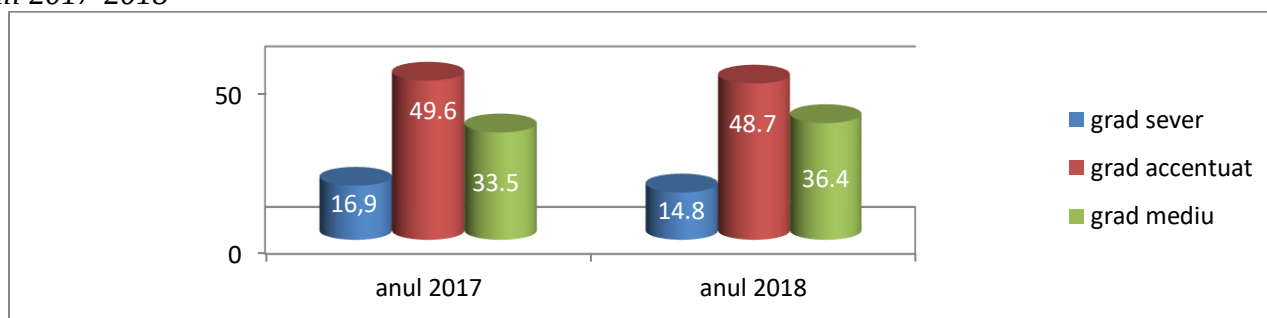
Analiza dizabilității primare în rândul persoanelor adulte în anul 2018 comparativ cu anul 2017, denotă următoarele: atât în anul 2018, cât și în anul 2017, în structura dizabilității primare predomină gradul accentuat, fiind urmat de gradul mediu și apoi de gradul sever.

Totodată, conform structurii, ponderea gradului sever este de 14,8%, în descreștere comparativ cu anul precedent (16,9%), precum și a gradului accentuat –48,7% , în anul 2017- 49,7 %), ponderea gradului mediu – a crescut cu 2,9% în anul 2018, fiind – 36,4%, (a.2017 – 33,5%).

Tabelul nr.3 Structura dizabilității primare conform gradelor de dizabilitate (anii 2017-2018)

	Grad sever				Grad accentuat				Grad mediu			
	abs		%		abs		%		abs		%	
	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
TOTAL	1720	1238	16,9	14,8%	5041	4072	49,6	48,7	3407	3040	33,5	36,4

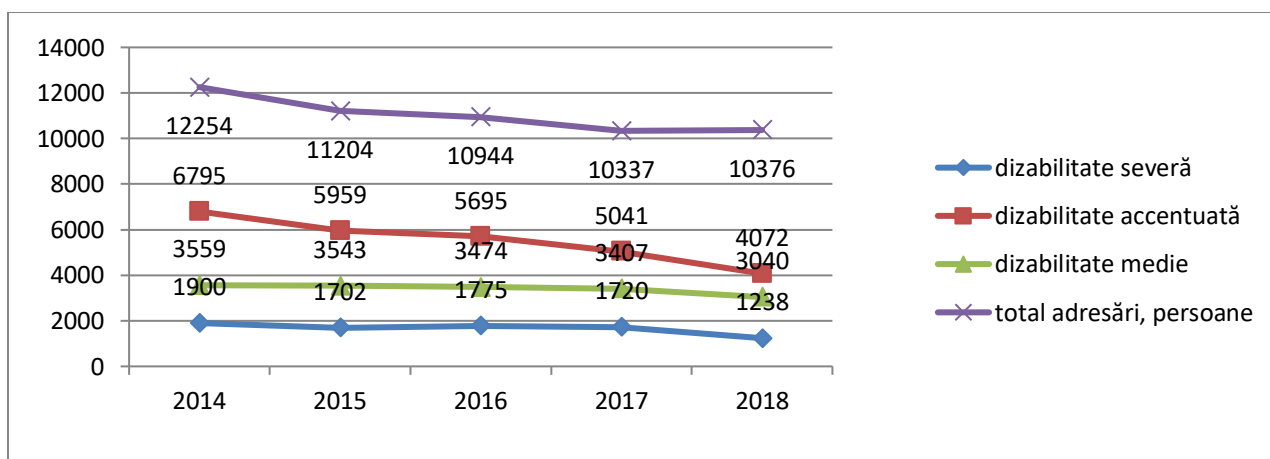
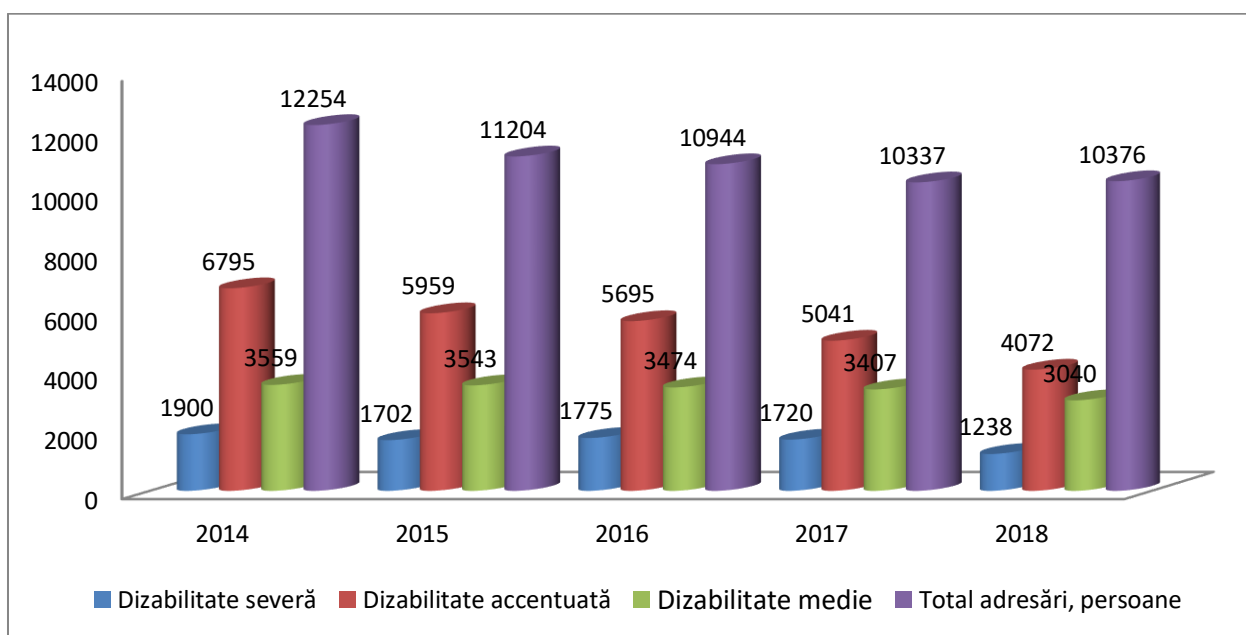
Diagrama nr.1 Structura dizabilității primare persoane adulte conform gradelor de dizabilitate, anii 2017-2018

În structura dizabilității primare predomină bărbații cu 65% – 5444 persoane (femei – 2906). Analiza dizabilității pe grupe de vârstă denotă un număr mai mare al persoanelor cu dizabilități după vârsta de 50 de ani – 60%. Totodată, numărul persoanelor cu dizabilități rămâne înalt și pentru segmentul de vârstă 40-49 de ani – 1801 persoane (21,6%).

Incidența dizabilității primare la 100 000 locuitori în anul 2018 este de 290,9 comparativ cu 354,5 în anul 2017 și este în descreștere cu 63.6 la 100 mii locuitori. În funcție de mediul de trai în anul 2018 la 100 mii locuitori din mediul urban revin 252,87 persoane recunoscute primar persoane cu dizabilități, iar din mediul rural – 321,17 persoane. Comparativ cu anul 2017 se denotă o scădere ușoară a dizabilității primare atât în mediul urban, cât și în cel rural cu 42,23 și respectiv 80,23 la 100 mii locuitori.

Diagrama nr. 2 și nr. 3 Structura dizabilității primare conform gradelor de dizabilitate, persoane de peste 18 ani, anii 2014-2018

Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani denotă prevalența tumorilor - 20,4% (a.2017 -21,5%), inclusiv tumorilor maligne (90,5%), care în 47% cazuri au dus la dizabilitate accentuată și în 24% – la dizabilitate severă.

Pe locul II sunt bolile aparatului circulator - 20,2% (anul 2017 -19,7%), dintre care 35,9% constituie bolile cerebro-vasculare și 39,3% - boala ischemică a inimii, urmare cărora au fost recunoscute persoane cu dizabilitate accentuată în 47% cazuri și în 31,9- la recunoașterea gradului mediu de dizabilitate la persoanele în vîrsta aptă de muncă.

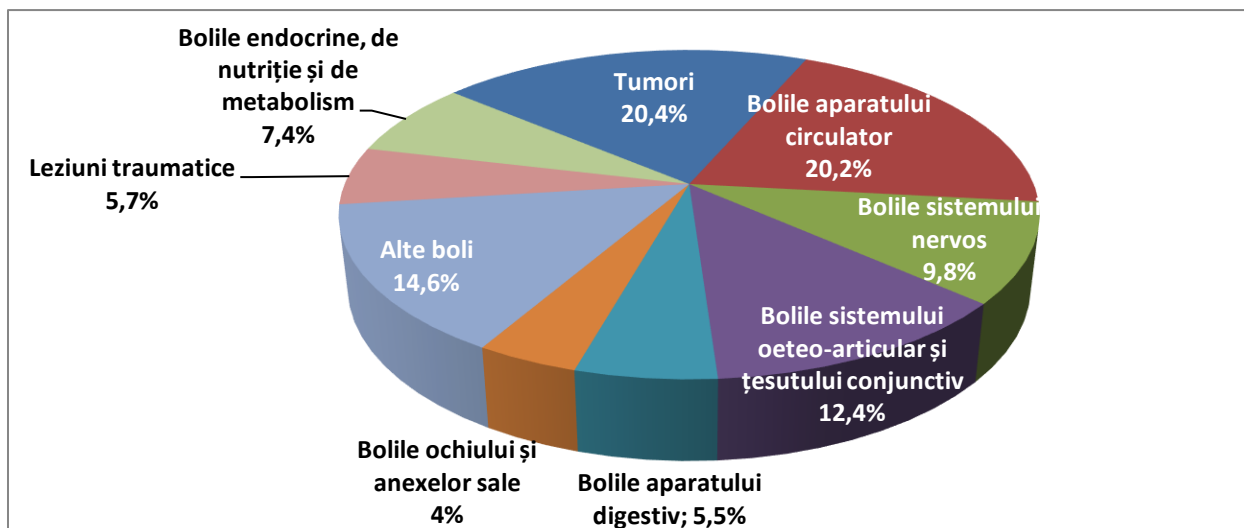
Pe locul III – se plasează bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv -12,4% (a.2017- 11,9%), 40,6% dintre care constituie artrozele și 26,8% - bolile degenerative ale coloanei vertebrale.

Bolile sistemului nervos– au determinat o pondere de 9,8% din dizabilitatea primară la adulți (a.2017- 8,5%), inclusiv epilepsia și sindroamele epileptice- respectiv - 8,6%.

Bolile endocrine, de nutriție și de metabolism – 7,4% (a.2017- 6,5%), inclusiv diabetul zaharat – 72% și afecțiunile glandei tiroide -13,1%.

Leziunile traumatice – 5,7% (a.2017 – 6,1%), bolile aparatului digestiv- 5,5% (a.2017 – 6,2%), inclusiv ciroza hepatică – 80%, bolile ochiului și anexelor sale – 4% (a.2017 – 4,8%), urmare cărora în vîrsta aptă de muncă predomină gradul mediu – 47,5%, în vîrsta pensionară – gradul sever – 18%.

Diagrama nr. 4 Structura dizabilității primare conform nozologiilor, vârsta de 18 ani și peste

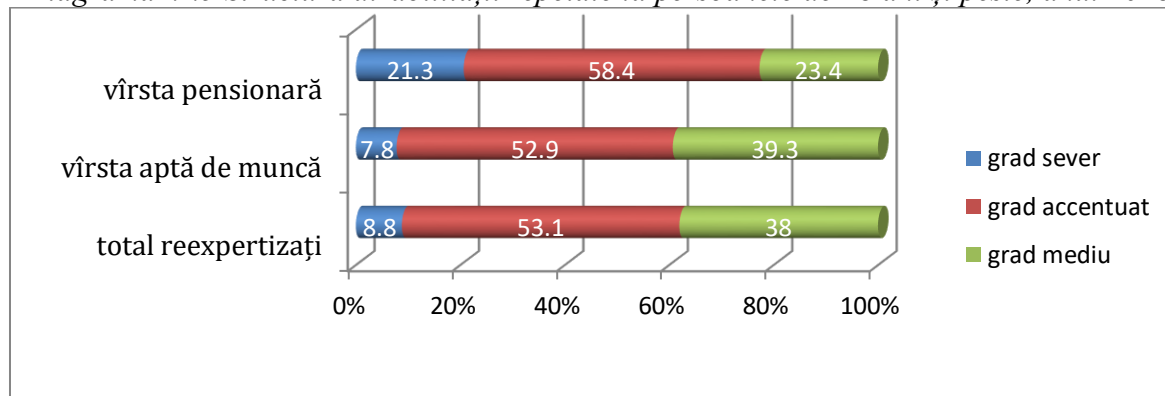
Expertizarea repetată a persoanelor cu dizabilități de vârstă 18 ani și peste

Din numărul total de persoane reexpertizate în anul 2018 la 2859 (8,8%) persoane a fost determinat gradul sever de dizabilitate, la 17227 – gradul accentuat (53,1%) și la 12351 (38%) – gradul mediu. Analizînd aceiași indicatori în categoria de vîrstă aptă de muncă se atestă următoarea situație: la 2340 persoane (7,8%) – stabilit gradul sever de dizabilitate, la 15876 persoane (52,9%) – gradul accentuat, gradul mediu – 11781 persoane (39,3%). Din numărul persoanelor de vîrstă pensionară reexpertizate: la 519 (21,3%) persoane a fost stabilit gradul sever, la 1426 persoane (58,4%) – gradul accentuat și la 570 (23,4) – gradul mediu. Astfel, în categoria de vîrstă pensionară ponderea gradului sever este mai mare cu 13,5% decît în vîrsta aptă de muncă, ponderea gradului accentuat – respectiv cu 5,5%, ponderea gradului mediu fiind semnificativ mai mare – cu 15,9% în vîrsta aptă de muncă.

Tabelul nr. 4 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități în anul 2018

	Număr reexpertizați		Din nou încadrați în grad de dizabilitate		din ei:					
					Grad sever		Grad accentuat		Grad mediu	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total: inclusiv:	33239	100	32437	97,6	2859	8,8	17227	53,1	12351	38
- În vîrstă aptă de muncă	30786	92,6	29997	92,5	2340	7,8	15876	52,9	11781	39,3
- Vîrstă pensionară	2453	7,4	2440	7,5	519	21,3	1426	58,4	570	23,4

Diagrama nr.5 Structura dizabilității repetate la persoanele de 18 ani și peste, anul 2018

În perioada anilor 2014-2018 se menține tendința de descreștere a ponderii persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate de la 98,9% în a. 2014 – la 97,6% în anul 2018, în anii 2015-2017, menținându-se aproximativ la aceleași valori de 98,4-98,5%.

Ponderea persoanelor, cărora a fost stabilită dizabilitatea fără termen a scăzut semnificativ în anul 2015 - 8,9% de la 15,9% în a. 2014, ulterior crescînd în anul 2016 pînă la 11,2%, în 2017 – la 16% și apoi s-a micșorat cu 4,9% pînă la 11,1%.

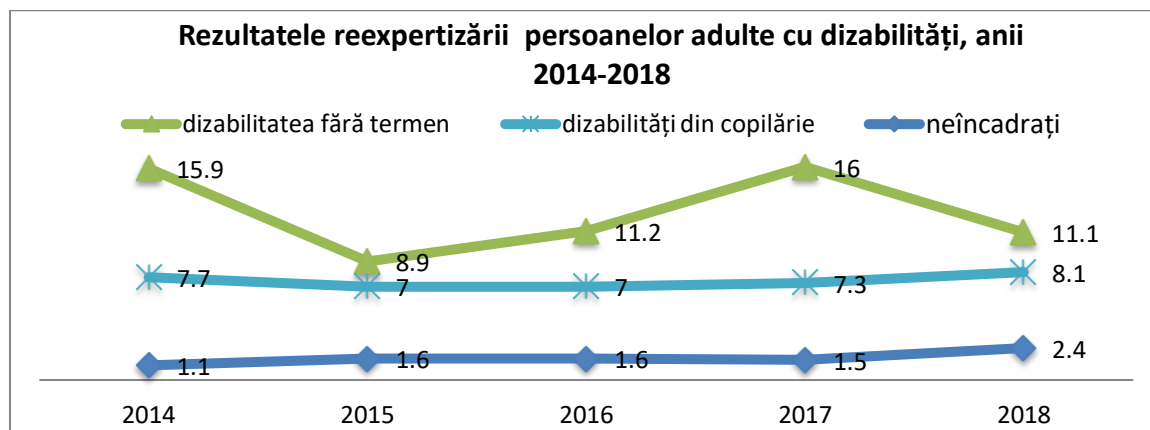
Totodată, în anul 2018 se atestă o ușoară creștere a ponderii persoanelor cu dizabilități din copilărie pînă la 8,1%, comparativ cu anii 2015 -2016, cînd s-au înregistrat 7% (cu micșorare de la 7,7% în a.2014).

Ponderea persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate din numărul celor reexpertizate a suferit de asemenea modificări: cu creștere în anul 2015, comparativ cu anul 2014- de la 1,1% pînă la 1,6% și menținându-se la aceleași valori în următorii ani 2016 și 2017, dar cu creștere pînă la 2,4 în anul 2018.

Tabelul nr.5 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități, anii 2014-2018

	2014		2015		2016		2017		2018	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Număr reexpertizați total	40270	100	40438	100	42584	100	42695	100	33239	100
Din nou încadrați în grad de dizabilitate	39827	98,9	39797	98,4	41912	98,4	42044	98,5	32437	97,6
Dizabilitatea a fost stabilită fără termen	6399	15,9	3588	8,9	4766	11,2	6821	16,0	3591	11,7
Persoane neîncadrate în grad de dizabilitate	443	12,1	641	1,6	672	1,6	651	1,5	802	2,4
Persoane cu dizabilități din copilărie	3115	7,7	2827	7,0	2994	7,0	3104	7,3	2687	8,1

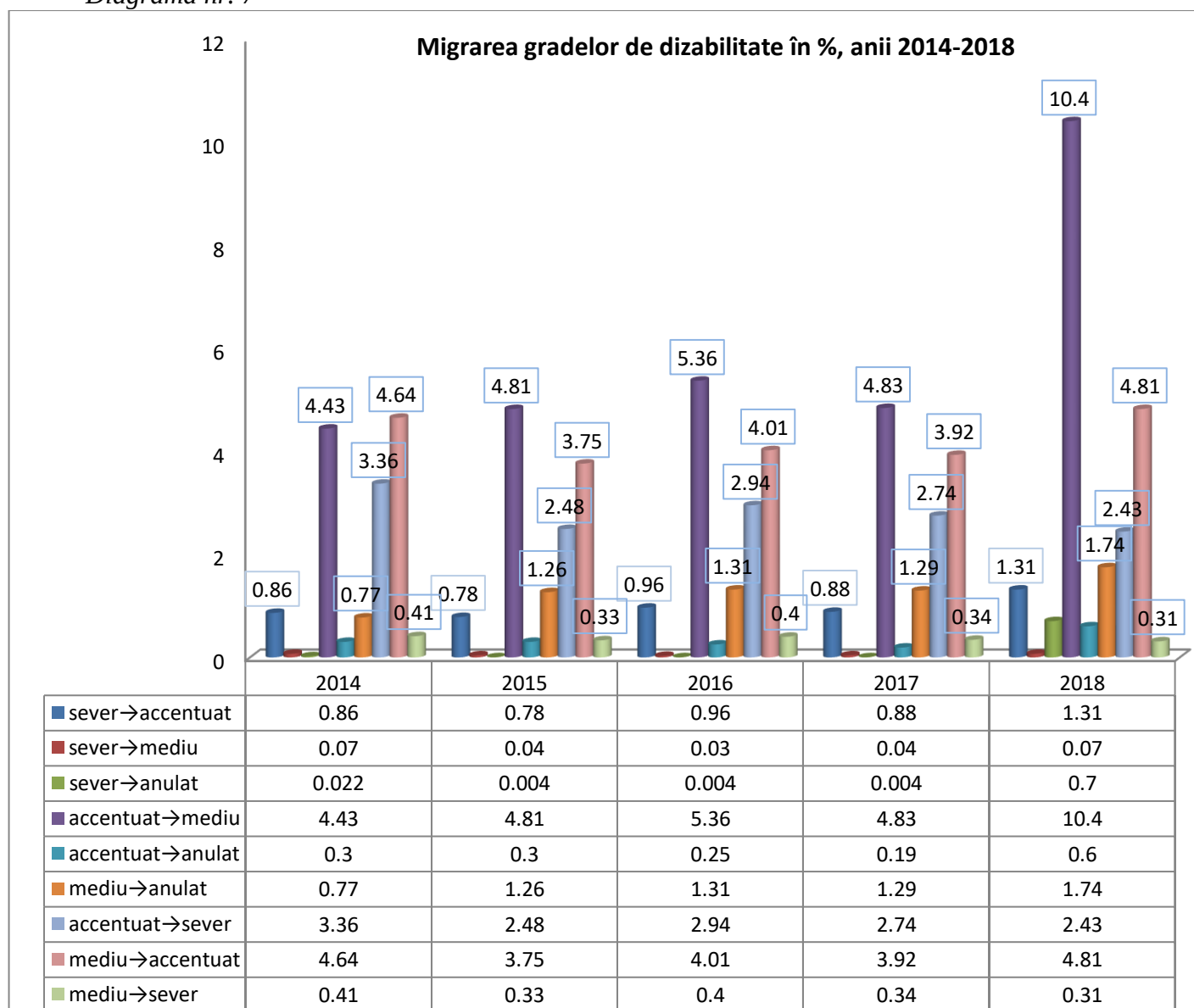
Diagrama nr.6

Tabelul nr. 6 Modificarea gradelor de dizabilitate, anii 2014-2018

Perioada	↑ sever accentuat	↑ sever mediu	↑ sever anulat	accentuat →mediu	accentuat →anulat	mediu →anulat	accentuat →sever	mediu → accentuat	mediu →sever
2014	349	30	9	1787	123	311	1355	1872	166
2015	318	19	2	1948	123	511	1004	1520	135
2016	411	14	2	2284	110	560	1252	1709	171
2017	387	19	2	2112	83	566	1200	1713	151
2018	437	26	26	3459	197	579	809	1601	105

Diagrama nr. 7

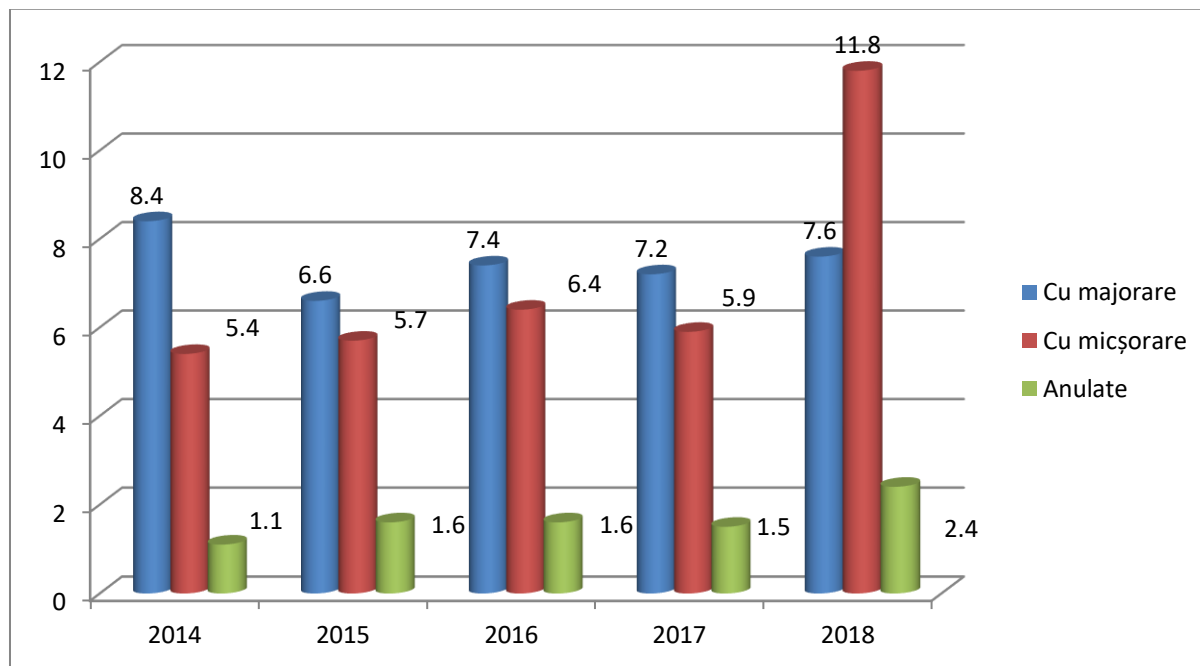
Tabelul nr. 7 Modificarea gradelor persoanelor adulte expertizate repetat, anii 2014-2018

Perioada	Număr reexpertizați total	Cu majorare		Cu micșorare		anulate	
		c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
2014	40270	3393	8,4	2166	5,4	443	1,1
2015	40438	2659	6,6	2285	5,7	636	1,6
2016	42584	3132	7,4	2709	6,4	672	1,6
2017	42695	3064	7,2	2518	5,9	651	1,5
2018	33239	2515	7,6	3922	11,8	802	2,4

Modificarea cu majorarea a gradelor de dizabilitate la persoanele de 18 ani și peste, expertizate repetat a suportat o reducere cu 1,8% în anul 2015 comparativ cu anul 2014, în anii 2015-2018 stabilind o tendință de majorare stabilă de la 6,6% la 7,6%. Situație similară se observă și în procesul de modificare a gradelor de dizabilitate cu anularea acestora în perioada anilor 2014-2018, atingând valorile de la 1,1 (a.2014) până la 2,4 în anul 2018. Modificarea gradelor de dizabilitate cu micșorare în perioada de referință demonstrează o creștere substanțială practice dublându-se în anul

2018-11,8%, comparativ cu anul 2017 (5,9%), după o creștere ușoară în perioada anilor 2014-2016 și o diminuare cu 0,5% în anul 2017.

Diagrama nr. 8 Modificarea gradelor persoanelor adulte expertizate repetat, anii 2014-2018

Dizabilitatea primară la copii până la 17 ani, 11 luni și 29 zile

În anul 2018 au fost expertizate primar total 1302 persoane de 0-17 ani 11 luni 29 zile (a.2017-1454 copii), dintre care au fost recunoscute persoane cu dizabilități 1238 copii (a.2017-1400 persoane). Nu s-au încadrat în grad de dizabilitate - 63 copii (a.2017- 49).

Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2015-2018 denotă o tendință de diminuare a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 97,6% în anul 2015 și 98,2% în a.2016 până la 95% în anul 2018 și, respectiv- creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 2,0 în a.2014 și 1,8 în anul 2016 până la 5,0% în anul de referință.

Se atestă o modificare a repartizării pe grade a persoanelor recunoscute cu dizabilitate. Astfel, pe toată perioada anilor 2015-2018 se menține tendința de micșorare a ponderii gradului accentuat de la 44,1% în anul 2015 până la 40,5% în anul 2018. Ponderea gradului mediu de dizabilitate, după creșterea în anii 2015-2017 de la 19,0% la 23,9%, în anul 2018 a scăzut la 21,5%. În aceeași perioadă se determină o creștere procentuală a gradului sever de dizabilitate în anul 2018 – 38%, după tendința de micșorare de la 36,9% în anul 2015 – la 34,8% în anul 2017.

Tabelul nr.8 Rezultatele expertizării primare a dizabilității (copii)

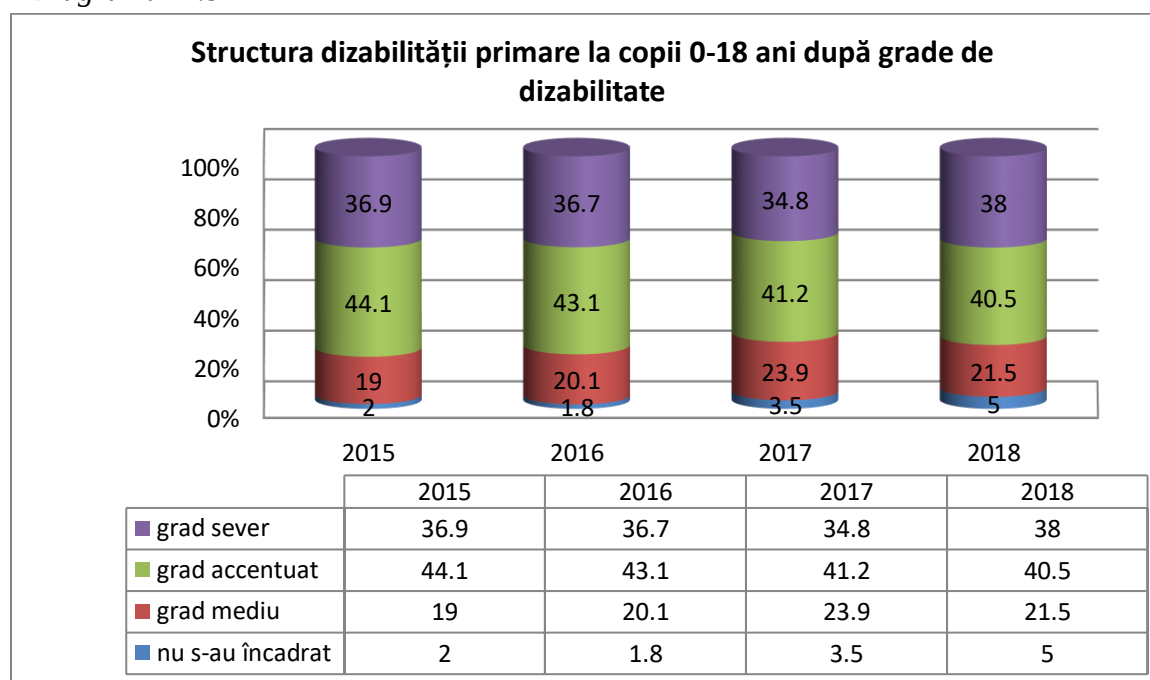
Denumirea	2015		2016		2017		2018	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total adresări la CNDDCM	1619	100	1691	100	1454	100	1302	100
din ei: recunoscute persoane cu dizabilități	1580	97,6	1661	98,2	1400	96,2	1238	95,0
Inclusiv: - Grad sever	583	36,9	609	36,7	487	34,8	471	38,0
- Grad accentuat	697	44,1	717	43,1	578	41,2	501	40,5
- Grad mediu	300	19,0	335	20,1	335	23,9	266	21,5
nu s-au încadrat în grad de dizabilitate	32	2,0	30	1,8	49	3,5	63	5,0

În structura dizabilității primare conform vârstei predomină segmentul de 7 – 15 ani 11 luni 29 zile – 41%. Totodată, rămâne semnificativ și segmentul de vârstă de 0-2ani 11 luni 29 zile – 28,3%. Distribuția dizabilității primare după mediul de trai este de 493 (39,8%) copii din mediul urban (a.2017 – 539 copii), unde preponderent este gradul sever-221 copii (44,8%), gradul accentuat-187 copii (37,9%), gradul mediu-85 copii (17,3%); din sectorul rural 745 copii (60,2%) (a.2017 – 861 copii), preponderent este gradul accentuat-314 copii (42%), urmat de gradul sever 250 copii (33,6%) și mediu-181 copii (24,3%).

Gradul sever (135/41,7%) predomină în malformații congenitale, deformații și anomalii cromosomiale – 324 cazuri; gradul accentuat (129/41,2%) în tulburări mentale și de comportament – 313 cazuri, cel mediu (86/26,5%) în malformații congenitale, deformații și anomalii cromosomiale.

Pentru segmentul de vârstă de 0-2ani 11 luni 29 zile predominante sunt malformații congenitale, deformații și anomalii cromosomiale – 202 cazuri (57,5%); pentru segmentul 3-6ani 11 luni 29 zile – tulburările mentale și de comportament – 120 cazuri (38,8%); 7-15ani 11 luni 29 zile – tulburările mentale și de comportament – 168 cazuri (33%); 16-17ani 11 luni 29 zile – tulburările mentale și de comportament – 14 cazuri (20%).

Diagrama nr.9

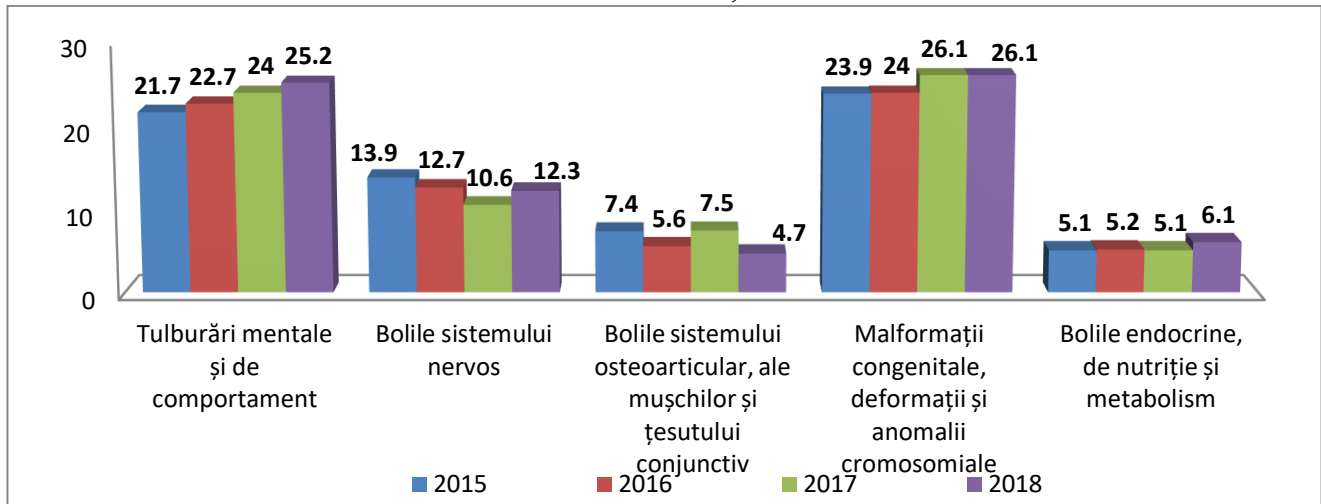

Tabelul nr.9. Incidența dizabilității la copii în vârstă de 0-17 ani 11luni 29 zile, a.2017-2018

TOTAL				inclusiv după gradul de dizabilitate											
				gradul <i>sever</i>				gradul <i>accentuat</i>				gradul <i>mediu</i>			
2017		2018		2017		2018		2017		2018		2017		2018	
abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii	abs.	la 1000 copii
1400	2,0	1238	1,8	487	0,7	471	0,69	578	0,8	501	0,7	335	0,5	266	0,4

Incidența dizabilității primare la persoane de vârsta 0 -17 ani 11 luni 29 zile pentru anul 2018 este de 1,8 la 1000 copii, a.2017 – 2,0 %. Incidența gradului sever și accentuat și mediu a scăzut cu 0,1%.

Diagrama nr. 10. Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante la persoane în vârstă de 0-17 ani 11 luni 29 zile, aa.2015-2018

În dependență de nozologia în baza căreia s-a stabilit dizabilitatea primară, pe parcursul ultimilor ani predominante sunt malformațiile congenitale, deformări și anomalii cromosomiale.

În anul 2018 I loc revine malformațiilor congenitale deformări și anomalii cromosomiale – 324 cazuri, inclusiv malformații congenitale ale aparatului circulator-106 cazuri (32,7%), din care 62,3% revine segmentului de vârstă 0-2 ani 11 luni 29 zile.

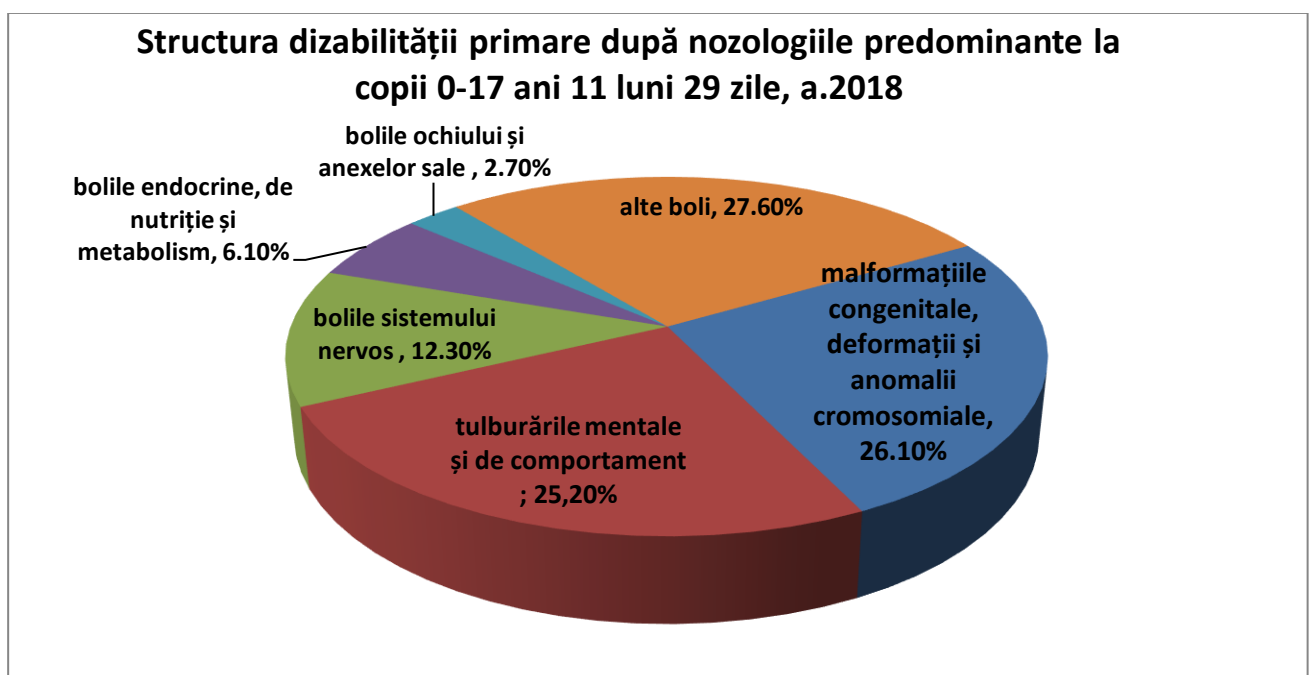
Pe locul II s-au plasat tulburările mentale și de comportament – 313 cazuri, inclusiv retardul mental-190 cazuri (60,7%), din care 57% revine segmentului de vârstă 7-15 ani 11 luni 29 zile.

Locul III revine patologiilor sistemului nervos – 152 cazuri, inclusiv paralizia cerebrală infantilă-69 cazuri (45,4%).

De menționat, că în anul 2018 se atestă o creștere a ponderii bolilor endocrine, de nutriție și metabolism, 76 cazuri, comparativ cu anii 2015-2018 (5,1-5,2%), plasându-se pe locul IV cu 6,1%.

Patologiile sistemului osteo-articular, mușchilor și țesutului conjunctiv – 58 cazuri. Bolile aparatului respirator – 38 cazuri (3,0%), bolile ochiului și anexelor sale – 34 cazuri, grad mediu în 44%. Bolile urechii și apofizei mastoide – 36 cazuri, inclusiv surditatea – 28 cazuri, grad accentuat în 78,6%.

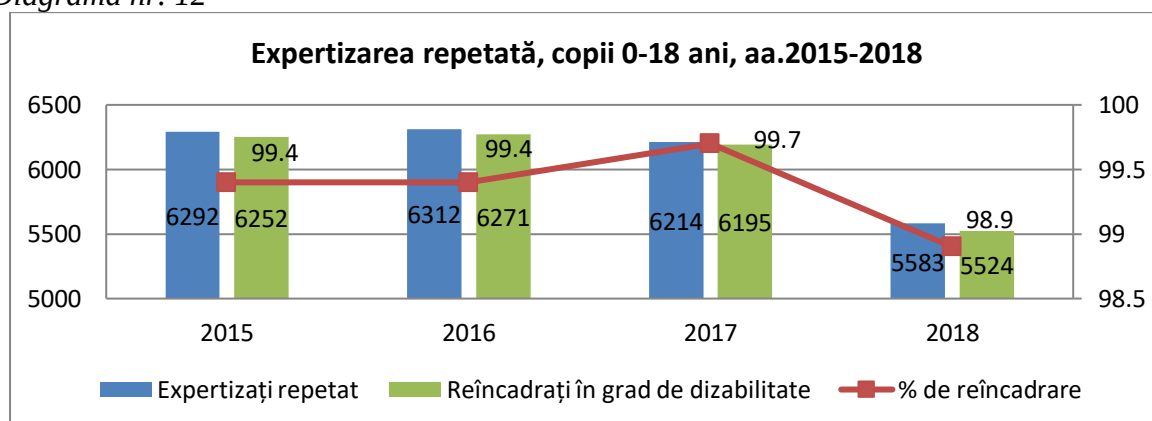
Diagrama nr. 11.

Dizabilitatea repetată la copii 0-17 ani 11 luni 29 zile

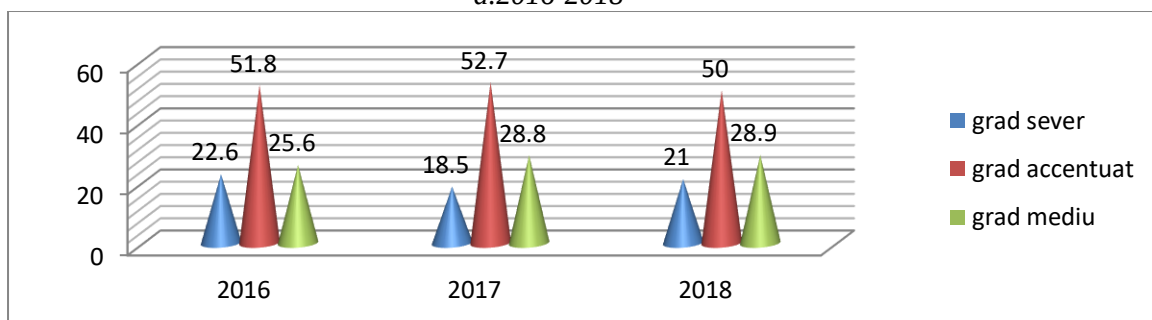
În anul 2018 au fost expertizați repetat 5583 copii. Grad de dizabilitate repetat a fost stabilit în 5524 cazuri. Comparativ cu anul 2017 numărul persoanelor expertizate repetat a scăzut semnificativ - cu 10,2%, iar ponderea numărului persoanelor reîncadrate în grad de dizabilitate a crescut cu 0,8%. Distribuția dizabilității repetate după mediul de trai: din mediul urban 2014 (36%) copii, inclusiv grad sever- 474 copii (23,5%), grad accentuat-960 copii (47,7%), grad mediu-560 copii (27,8%); din sectorul rural 3569 copii (63,9%), grad sever 688 copii (19,3%), grad accentuat-1805 copii (50,6%), și mediu-1037 copii (29,0%). De menționat, că în anul 2018, comparativ cu anii 2017 a scăzut procentul de reîncadrare de la 99,7% la 98,9% (cu 0,9%).

Diagrama nr. 12

Menționăm, că ponderea gradului sever și gradului mediu în anul 2018 a crescut cu 2,5% și, respectiv cu 1,1%, comparativ cu a.2017, a gradului accentuat –s-a micșorat cu 2,7%.

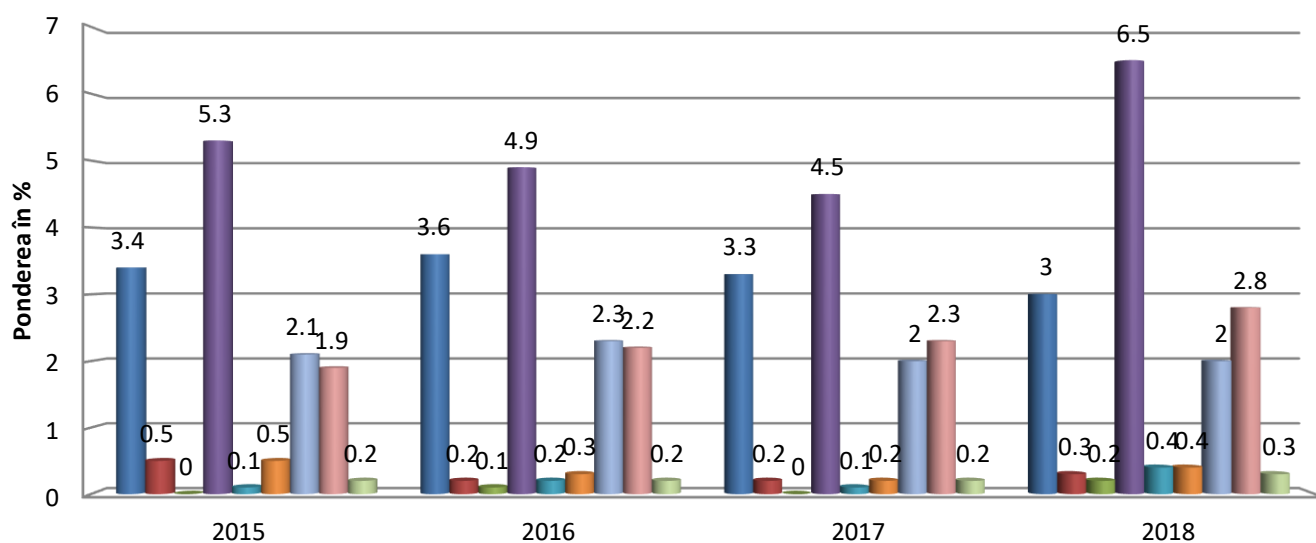
Diagrama nr. 13 Structura gradelor de dizabilitate repetată, vârsta de 0-17 ani 11 luni 29 zile, a.2016-2018

Tabelul nr. 11 Modificarea gradelor de dizabilitate, vârsta de 0-17 ani 11 luni 29 zile, a.2015-2018

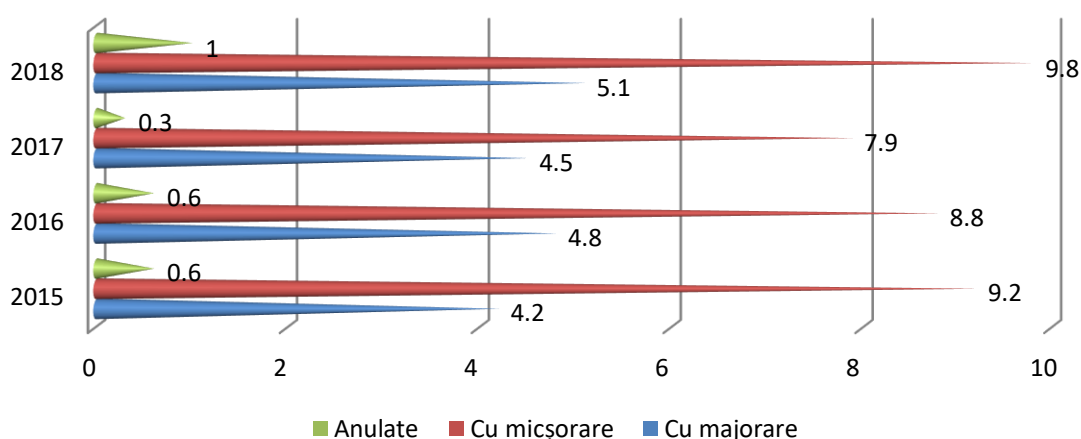
Perioada	sever → accentuat	sever → mediu	sever → anulat	accentuat → mediu	accentuat → anulat	mediu → anulat	accentuat → sever	mediu → accentuat	mediu → sever
a.2015	225	34	1	350	7	32	140	128	11
a.2016	227	14	5	312	14	22	148	138	14
a.2017	203	11	1	278	4	14	122	145	11
a.2018	170	17	9	361	23	25	112	159	14

Diagrama nr.14 Modificarea gradelor de dizabilitate la copii 0-18 ani, aa.2015-2018

	2015	2016	2017	2018
sever→accentuat	3.4	3.6	3.3	3
sever→mediu	0.5	0.2	0.2	0.3
sever→anulat	0	0.1	0	0.2
accentuat→mediu	5.3	4.9	4.5	6.5
accentuat→anulat	0.1	0.2	0.1	0.4
mediu→anulat	0.5	0.3	0.2	0.4
accentuat→sever	2.1	2.3	2	2
mediu→accentuat	1.9	2.2	2.3	2.8
mediu→sever	0.2	0.2	0.2	0.3

Diagrama nr.15 Modificarea gradelor de dizabilitate la copii 0-18 ani, aa.2015-2018

Pe parcursul anului 2018, în categoria copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile în total au fost 890 modificări de grad (a.2017 – 789), inclusiv majorat în 285 cazuri, 5,1% (a.2017 – 278/4,5%), micșorat – 548 cazuri, 9,8% (a.2017-492/7,9%) și anulat la 57 persoane (1,0%), (a.2017 – 19/0,3%).

Tabelul nr. 12. Modificarea gradelor de dizabilitate la copii 0-17 ani 11 luni 29 zile anii 2015-2018

Perioada	Număr reexpertizați total	Cu majorare/din număr reexpertizați		Cu micșorare/din număr reexpertizați		anulate/din număr reexpertizați	
		c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
2015	6592	279	4,2	609	9,2	40	0,6
2016	6312	300	4,8	553	8,8	41	0,6
2017	6214	278	4,5	492	7,9	19	0,3
2018	5583	285	5,1	548	9,8	57	1,0

Activitatea Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate

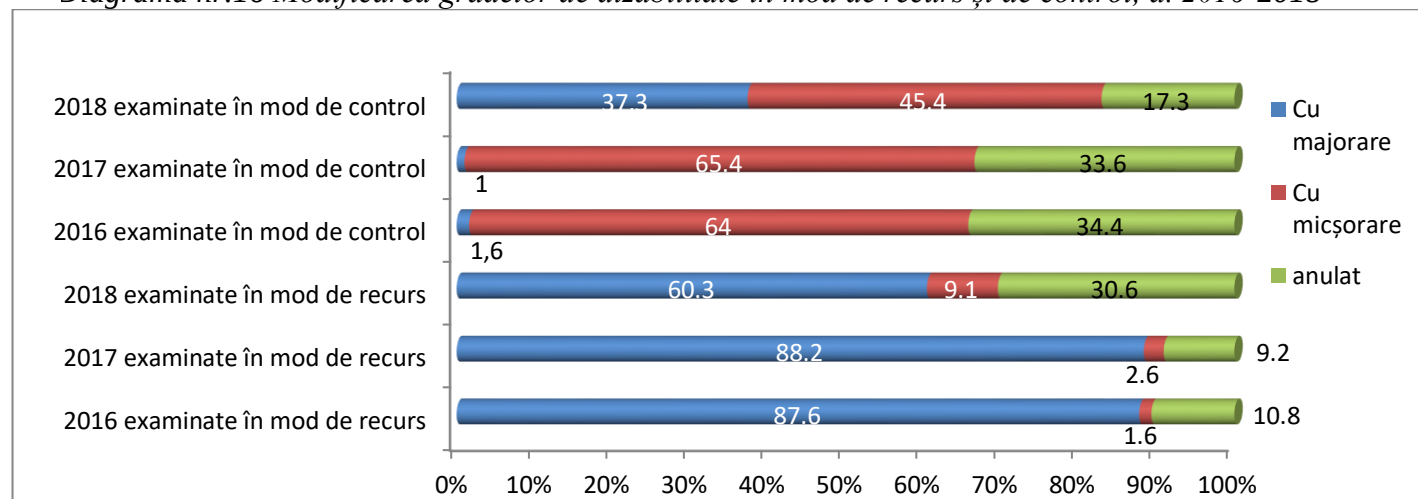
În cadrul Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă pe parcursul anului 2017 au fost examinate repetat total 1102 persoane (a.2017 – 1312), dintre care în vârstă aptă de muncă – 1014 persoane (a.2017 – 1183), vârstă pensionară – 69 persoane (a.2017 – 62) și copii – 19 persoane (a.2017 – 67).

În mod de recurs au fost expertizate repetat 721 persoane, deciziile modificate în 330 cazuri (45,8%), dintre care grad majorat – 199 cazuri, micșorat – 30 cazuri și anulat în 101 cazuri. În mod de control au fost examinate 381 persoane, deciziile modificate în 324 cazuri (85%), dintre care grad majorat – 121 cazuri, micșorat – 147 cazuri și anulat în 56 cazuri.

Tabelul nr. 13 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs și de control, anii 2016-2018

	2016		2017		2018	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total expertizate	1468	100	1312	100	1089	100
Total expertizate în mod de recurs	841	52	734	55,9	718	65,9
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	186	22,1	195	27	330	46,0
- Cu majorare	163	87,6	172	88,2	199	60,3
- Cu micșorare	3	1,6	5	2,6	30	9,1
- anulat	20	10,8	18	9,2	101	30,6
Total expertizate în mod de control	120	8,2	180	13,7	371	34,1
Din ele decizii de modificare, inclusiv:	64	52,5	104	58	324	87
- Cu majorare	1	1,6	1	1,0	121	37,3
- Cu micșorare	41	64,0	68	65,4	147	45,4
- anulat	22	34,4	35	33,6	56	17,3

Diagrama nr.16 Modificarea gradelor de dizabilitate în mod de recurs și de control, a. 2016-2018

În urma examinării dosarelor persoanelor recunoscute cu dizabilități în mod de control în anul 2018 a crescut ponderea modificării cu majorare a gradelor de dizabilitate, comparativ cu anii 2016-2017, de la 1,0-1,6% pînă la 37,3%, cu micșorare - a scăzut de la 64-65,4% (anii 2016-2017) pînă la 65,4%, ponderea anulării gradelor s-a micșorat de la 33,6%-34,% (anii 2016-2017) pînă la 17,3%.

Examinarea dosarelor persoanelor recunoscute cu dizabilități în mod de recurs a avut ca urmare o micșorare de la 87,6-88,2% pînă la 60,3% în anul de referință, comparativ cu anii precedenți, a ponderii modificării gradelor cu majorare, totodată majorîndu-se de 3,5 ori ponderea modificării gradelor cu micșorare, precum și cu anulare de la 2,6% la 30,6%.

Activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate

Evaluarea datelor statistice privind activitatea Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate în perioada lunilor mai-decembrie 2018, după demararea reformei CNDDCM, scoate în evidență diferența extrem de mare a numărului de dosare examinate.

De menționat că această situație este ca urmare a unor dificultăți, apărute în procesul de implementare a reformei.

În acest context, o problemă majoră a fost plecarea masivă a personalului angajat, inclusiv a medicilor experți și asistenților sociali, începînd cu lunile aprilie-mai, avînd ca urmare deficitul acut de personal în cadrul instituției,

Concomitent, a existat și fluctuația cadrelor în cadrul instituției: demisia persoanelor angajate recent, motiv fiind volumul neașteptat de mare de lucru, insuficiența competenței profesionale, inclusiv în domeniul utilizării Sistemului Informațional Automatizat Asistență Socială, prezența altor oferte privind locurile vacante de muncă.

În scopul soluționării problemelor menționate au fost angajate persoane de vîrstă pensionară, medici-rezidenți, asistenți sociali și medici, care activează prin cumul.

Totodată, persoanele nou angajate în cadrul echipelor din Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate necesită o perioadă de timp pentru instruire, inclusiv pentru activitatea în Sistemul Informațional Automatizat Asistență Socială, îndeosebi pentru persoanele de vîrstă pensionară.

Tabelul nr.14 Activitatea echipelor din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate

Echipa	Nr. persoane examinate primar total	Nr. persoane recunoscute primar cu dizabilități	Nr. persoane examinate repetat total		Nr. persoane recunoscute repetat cu dizabilități	
			Locuitori urbani	Locuitori rurali	Locuitori urbani	Locuitori rurali
Nr.1	236	231	597	795	588	793
Nr.2	326	317	428	680	420	668
Nr.3	220	198	343	577	343	575
Nr.4	387	320	417	540	417	538
Nr.5	637	528	771	1202	763	1181
Nr.6	438	362	464	740	437	705
Nr.7	509	443	578	1089	577	1082
Nr.8	593	490	678	1277	643	1198
Nr.9	497	442	695	1184	683	1161
Nr.10	187	167	233	415	233	415
Nr.11	468	354	531	1092	515	1056
Nr.12	435	340	536	757	505	699
Nr.13	603	513	736	678	711	658
Nr.14	545	350	480	960	467	900
Nr.15	811	637	1024	1952	1007	1765

Analiza datelor statistice referitor la modificarea gradelor de dizabilitate persoanelor examinate repetat în perioada 03 mai - 31 decembrie 2018 (adulți și copii), după unitățile teritorial-administrative, conform informațiilor Biroului de înregistrare și arhivare denotă următoarele:

Raioanele cu cea mai mare pondere a modificării gradelor cu majorare sunt: Căușeni (5,7%), Anenii-Noi și Glodeni (4%), Ștefan – Vodă și Nisporeni (3,5%).

Cea mai mare pondere de modificare cu micșorare a gradelor de dizabilitate s-a înregistrat în raioanele: Șoldănești (15,1%), Rîșcani (12,5%), Rezina (11,5%), Soroca (9,8%), Florești (8,6%), Glodeni și Briceni (7,1%).

Cele mai mari valori ale ponderii modificării cu retragerea gradelor de dizabilitate s-au stabilit în următoarele raioane: Drochia (5,3%), Dondușeni (4,4%), Vulcănești (4%), Rîșcani (3,3%), Anenii-Noi (2,7%), Șoldănești (2,5%), Rezina (2,4%).

Activitatea Structurilor teritoriale din cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în perioada mai-decembrie 2018.

La Structurile teritoriale în perioada lunilor mai-decembrie 2018 s-au adresat 31425 persoane, 28236 dintre care sunt persoane adulte și 4274 copii de 17 ani 11 luni și 29 zile. Dintre persoanele care s-au adresat la structurile teritoriale: 28880 -66,4% sunt locuitori rurali și 11196 (35,6%) locuitori urbani.

Circa 94,7% din numărul total de dosare - 29772 de dosare, au fost operate în SIAAS și 29392 dosare (93,5%) au fost transmise Biroului de înregistrare și arhivare în perioada de referință. Totodată, din numărul total de adresări ale 40,9% sunt persoane de sex feminin, 6807 (21,7%) au solicitat primar încadrare în grad de dizabilitate și 20857 sunt persoane cu dizabilități, care au solicitat examinare repetată.

Din numărul total de adresări, au fost recepționate, operate în Sistemul Informațional Automatizat Asistență Socială și transmise Biroului de înregistrare și arhivare 760 dosare privind avizarea certificatelor de concediu medical.

Activitatea Biroului de înregistrare și arhivare

Pe parcursul perioadei 03 mai 2018 – 31 decembrie 2018 Biroul de înregistrare și arhivare a recepționat în format electronic de la Structurile teritoriale **34963** de Dosare privind determinarea gradului de dizabilitate și capacității de muncă la persoanele adulte și copii repartizate aleatoriu prin Sistemul Informațional Automatizat Asistență Socială către cele 15 echipe din cadrul Serviciului pentru determinarea gradului de dizabilitate.

Dosarele examinate de echipe în numărul total de **27001** au fost întoarse și arhivate.

În perioada de raportare de către Biroul de înregistrare și arhivare au fost expediate în adresa cetățenilor **33516** prin scrisori recomandate scrisori recomandate certificatele de încadrare în grad de dizabilitate și programele individuale de reabilitare și incluziune socială, precum și copiile deciziilor privind controlul determinării gradului de dizabilitate persoanelor cărora li s-a determinat gradul de dizabilitate.

Totodată, au fost expediate **3798** de pachete și colete în adresa Caselor Teritoriale de Asistență Socială, Direcțiile de Asistență Socială, Structurile teritoriale serviciului ce curierat.

Începând cu luna octombrie a fost inițiată expedierea în format electronic a informației referitor la persoanele recunoscute cu dizabilități (21538 persoane) în adresa Companiei Naționale de Asistență Medicală pentru a fi activată polița de asigurare obligatorie de asistență medicală.

În perioada lunilor mai-decembrie 2018 au fost invitate prin scrisori recomandate **722** de persoanelor care au solicitat prezența la procesul de determinare a gradului de dizabilitate, au fost recepționate pe suport de hârtie sau în format electronic **545** cereri de contestare a deciziilor, depuse la Structurile teritoriale ale Consiliului.

Tabelul nr.15 Modificarea gradelor de dizabilitate la persoanele examinate repetat, conform unităților teritorial-administrative în perioada mai-decembrie 2018 (datele Biroului de înregistrare și arhivare)

Unitatea teritorial-administrativă	Nr. Dosare primite	Inclusiv		Nr. Dosare examinate	Inclusiv						total încadrați
		adulți	copii		adulți			copii			
					Total	încadrați	neîncadrați	Total	încadrați	neîncadrați	
mun. Chișinău	5649	4952	697	4302	3611	3517	94	691	680	11	4197
mun.Bălți	1203	1056	147	955	849	834	15	106	105	1	939
rnul Anenii-Noi	951	854	94	755	670	652	18	85	82	3	734
rnul Basarabeasca	382	338	44	266	234	227	7	32	32	0	259
rnul Briceni	657	582	75	525	467	452	15	58	56	2	508
rnul Cahul	1079	936	143	790	685	664	21	105	102	3	766
rnul Călărași	893	785	108	720	629	611	18	91	89	2	700
rnul Caușeni	676	573	103	570	488	476	12	82	81	1	557
rnul Cantemir	591	517	74	409	367	351	16	42	41	1	392
rnul Ceadr – Lunga	1190	1041	149	957	847	752	95	110	106	4	858
rnul Criuleni	744	627	117	565	472	457	15	93	86	7	543
rnul Comrat	929	816	113	639	565	531	34	74	70	4	601
rnul Cimișlia	496	437	59	382	335	328	7	47	47	-	375
rnul Dondușeni	527	454	73	426	371	353	18	55	55	-	408
rnul Drochia	916	766	150	747	649	611	38	98	92	6	703
rnul Dubăsari	293	247	46	261	226	218	8	35	33	2	251
rnul Edineț	993	884	109	757	685	662	23	72	70	2	732
rnul Fălești	915	794	121	738	645	626	19	93	92	1	718
rnul Florești	1323	1187	136	1028	925	892	33	103	102	1	994
rnul Glodeni	588	493	95	472	397	380	17	75	73	2	453
rnul Hîncești	775	596	179	505	370	362	8	135	133	2	495
rnul Ialoveni	881	759	122	671	565	553	12	106	105	1	658
rnul Leova	500	421	79	372	309	295	14	63	61	2	356
rnul Nisporeni	575	492	83	407	338	329	9	69	68	1	397
rnul Ocnîța	634	539	95	554	408	400	8	146	137	9	537
rnul Orhei	1208	1028	180	906	773	754	19	133	133	-	887
rnul Rîșcani	834	735	99	633	557	534	23	76	76	-	610
rnul Rezina	644	566	78	481	427	399	28	54	53	1	452
rnul Sîngerei	1148	1018	130	858	754	716	38	104	104	-	820
rnul Strășeni	1185	1021	164	984	838	810	28	146	143	3	953
rnul Soroca	1430	1277	153	1135	1004	963	41	131	130	1	1093
rnul Șoldănești	611	541	70	434	379	355	24	55	50	5	405
rnul Ștefan – Vodă	546	471	75	406	351	344	7	55	55	-	399
rnul Taraclia	645	566	79	526	458	430	28	68	64	4	494
rnul Telenești	1021	903	118	800	701	673	28	99	97	2	770
rnul Ungheni	1110	921	191	880	724	713	11	156	155	1	868
rnul Vulcănești	251	222	29	185	162	154	8	23	23	-	177
Total	34963	30415	4548	27001	23235	22378	857	3766	3682	84	26059

Tabelul nr.16. Repartizarea petițiilor după solicitări, anul 2018

	Adresări	Din ele, inclusiv																
		Subiect de dezacord cu gr.dedizab.	Eliberare copii, rectificări certificate	Confirmare certificate	Eliberare duplicat	Incorectitudine în comportament	Ajutor social	Colective	Informație p-ru MSMPS	Informații de competența altor instituții	Petiții repetate	Explicare recom. de muncă	Anonime	E-mail	Comisia de experți	Comisia de litigii	Judecăți	Total
CNDDCM inclusiv,	236	120	49	55	106	0	8	2	8	4	12	1	1	7	5	5	3	622
Serviciul de control nr. 1,2,3	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19
MSMPS	67	41	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	3	0	0	32	147
TOTAL	303	180	49	56	106	0	11	2	8	4	12	1	1	10	5	5	35	788

Pe parcursul anului 2018 au parvenit în total 788 petiții, cu 48% mai multe ca anul precedent (2017 - 409 petiții), din ele: cu subiect de adresări - 303-38,5% petiții (a.2017-158 petiții), cu privire la dezacord – 180 - 22,8% (a.2017-107 petiții).

Din numărul total de petiții, un număr mare este cu solicitări de explicații a metodologiei de determinare a dizabilității, a programului de reabilitare și incluziune socială, inclusiv a recomandărilor de muncă, de eliberare a copiilor de acte, eliberare de duplicate, confirmarea certificatelor de dizabilitate ș.a. Toate petițiile au fost examinate în conformitate cu prevederile actelor normative și legislative în vigoare, cu respectarea termenelor de examinare. Au fost primite în audiență 200 persoane cu diverse subiecte invocate, care au fost soluționate conform normelor juridice.

Au fost convocate 5 Ședințe a Comisiei de experți din cadrul CNDDCM cu examinarea a 19 contestații din care 14 au fost respinse și 5 admise.

Au fost convocate 5 Ședințe a Comisiei de litigii de pe lângă Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, cu examinarea a 19 de contestații din care 18 au fost respinse ca fiind nefondate, 1 - revăzute în cadrul Serviciului de control nr. 1.

Reprezentanții desemnați de CNDDCM au participat la 35 procese judecătorești în instanțe de toate nivelele, unde au fost 13 dosare civile finisate cu câștig de cauză pentru CNDDCM și Comisia de litigii de pe lângă MSMPS, și 22 dosare civile în curs de examinare.

Concluzii:

1. În anul 2018, în comparație cu anul 2017 s-a micșorat atât numărul total de persoane recunoscute cu dizabilități primar și repetat (adulți și copii) cu 23,2%, cât și reducerea cu 3,5% a ponderii acestora din numărul total de adresări.

2. În anul 2018, comparativ cu anul 2017, numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate s-a micșorat cu 25%, numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități – respectiv cu 10,2%.

3. Structura dizabilității primare la persoanele de peste 18 ani rămâne neschimbată în anul de referință, comparativ cu anul precedent și denotă prevalența tumorilor - 20,4% (a.2017 -21,5%), inclusiv tumorilor maligne (90,5%), pe locul II sunt bolile aparatului circulator - 20,2% (anul 2017 - 19,7%), pe locul III –bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv - 12,4%.

4. Incidența dizabilității primare la 100 000 locuitori în anul 2018 este de 290,9 comparativ cu 354,5 în anul 2017 și este în descreștere cu 63,6 la 100 mii locuitori.

5. Rezultatele expertizării repetate a persoanelor adulte cu dizabilități: modificarea cu majorare a gradelor de dizabilitate în anii 2015-2018 are o tendință de majorare stabilă de la 6,6% la 7,6%. Modificarea gradelor de dizabilitate cu anulare în perioada anilor 2014-2018 a crescut de la 1,1 (a.2014) până la 2,4 în anul 2018. Modificarea gradelor de dizabilitate cu micșorare demonstrează o creștere substanțială, practic dublându-se în anul 2018-11,8%, comparativ cu anul 2017 (5,9%), în anii 2014-2017, fiind relativ stabilă.

6. Structura dizabilității primare la persoane 0-18 ani în anii 2015-2018 denotă o tendință de diminuare a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate de la 97,6% în anul 2015 până la 95% în anul 2018 și creșterea ponderii procentuale a persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate de la 2,0 în a.2014 și 1,8 în anul 2016 până la 5,0% în anul de referință.

7. În perioada anilor 2015-2018 se menține tendința de micșorare a ponderii gradelor ului accentuat și mediu la copii și creșterea ponderii gradului sever de dizabilitate.

8. Incidența dizabilității primare la persoane de vârstă 0 -17 ani 11 luni 29 zile pentru anul 2018 este de 1,8 la 1000 copii, a.2017 – 2,0 ‰. Incidența gradului sever și accentuat și mediu a scăzut cu 0,1‰.

9. Structura dizabilității primare la persoane de vârstă 0 -17 ani 11 luni 29 zile în anul 2018 este următoarea: I loc le revine malformațiilor congenital, deformațiilor și anomaliilor cromosomiale – 324 cazuri, pe locul II s-au plasat tulburările mentale și de comportament – 313 cazuri, locul III revine patologiilor sistemului nervos – 152 cazuri.

10. De menționat, că în anul 2018 la copii se atestă o creștere a ponderii bolilor endocrine, de nutriție și metabolism, 76 cazuri, comparativ cu anii 2015-2018 (5,1-5,2%), plasându-se pe locul IV cu 6,1%.

11. Pe parcursul anului 2018, în categoria copiilor în vârstă de 0 – 17 ani 11 luni 29 zile în total au fost 890 modificări de grad (a.2017 – 789), inclusiv majorat în 285 cazuri, 5,1% (a.2017 – 278/4,5%), micșorat – 548 cazuri, 9,8% (a.2017-492/7,9%) și anulat la 57 persoane (1,0%), (a.2017 – 19/0,3%).

12. În cadrul Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate în mod de recurs au fost expertizate repetat 718 persoane, deciziile modificate în 330 cazuri (46,0%), dintre care grad majorat – 199 cazuri, micșorat – 30 cazuri și anulat în 101 cazuri. În mod de control au fost examinate 371 persoane, deciziile modificate în 324 cazuri (87,0%), dintre care grad majorat – 121 cazuri, micșorat – 147 cazuri și anulat în 56 cazuri.

13. Rezultatele examinării dosarelor persoanelor recunoscute cu dizabilități în mod de control în anul 2018 comparativ cu anii 2016-2017 (micșorarea semnificativă a ponderii anulării gradelor de dizabilitate și creșterea ponderii modificării cu majorare și cu micșorare a gradelor de dizabilitate, poate fi explicat de o creștere a nivelului calității activității Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate și a respectării prevederilor actelor normative în domeniu.

14. Rezultatele examinării dosarelor persoanelor recunoscute cu dizabilități în mod de recurs (micșorarea cu 27,9% a ponderii modificării gradelor cu majorare, totodată majorându-se de 3,5 ori ponderea modificării gradelor cu micșorare, precum și cu anulare de 3 ori) sunt provocate de mai

mulți factori: experții din cadrul Serviciului de determinare a gradului de dizabilitate examinează dosarele persoanelor, ce au solicitat determinarea gradului de dizabilitate, care adesea sunt întocmite cu deficiențe și incomplet. Examinarea în mod de recurs se petrece în prezența solicitanților, care prezintă experților din cadrul Serviciilor de control al determinării gradului de dizabilitate documente medicale relevante suplimentare, ce permite efectuarea unei expertize mai corecte.

Perspective:

1. Pilotarea, cu implementarea ulterioară a Criteriilor de determinare a dizabilității la copii (0-18 ani), precum și compartimentului „Tulburări mentale și de comportament” din Criteriile de determinare a dizabilității la adulți și copii în conformitate cu Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății va permite creșterea calității determinării gradului de dizabilitate.

2. Elaborarea Criteriilor de determinare a dizabilității la adulți în conformitate cu Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății și pilotarea acestora în cadrul CNDDCM.

3. Instruirea formatorilor, care urmează ulterior să instruiască experții în vederea aplicării Criteriilor de determinare a dizabilității la adulți în conformitate cu Clasificarea Internațională a Funcționării, Dizabilității și Sănătății.